

I

‘Vandaag wordt de laatste dag van de zomer,’ zegt de vrouw van Ludo Mueller. Het klinkt alsof het ook de laatste dag wordt van iets anders.

Mueller zit op zijn knieën naast de ontbijttafel, stoffer in de ene hand, blik in de andere. Hij heeft het vegen gestaakt en wacht op de woorden die gaan volgen. Het is zondagochtend. Twee dagen heeft zijn vrouw niet gesproken. Ze lag in bed. Opgebaard, zo zag het eruit. De hele zaterdag was ze blijven liggen, behalve toen hij met de kinderen naar de markt ging. Bij terugkomst lag er hagelslag op het aanrecht.

De mededeling van zijn vrouw blijft beperkt tot die ene zin. Onder de tafel ziet hij haar naakte benen en daarnaast de mollige kindervoetjes die uit hun badstoffen pyjama-broeken bungelen.

Mueller had tegen Iris en Jonas gezegd dat ze mamma met rust moesten laten. Hij gunde haar de aandacht van de kinderen niet, de geruststellende omklemming door hun armen en benen. Vanochtend vroeg was ze ineens opgestaan. Liggend in bed luisterde Mueller naar het gestommel in de keuken – kastdeuren die dichtvielen, aardewerk dat gestapeld werd, het loeien van de sinaasappelpers. Toen hij beneden kwam met de kinderen, aanschouwde hij verbaasd de uitgebreide ontbijttafel. De overdaad deed de kinderen vergeten dat ze hun moeder wilden begroeten, dat ze haar hadden gemist. Onwennig waren ze op hun stoelen geklommen.

Hij veegt verder. Schoonmaken is een van de weinige dingen die altijd zin hebben, die immuun zijn voor twijfel. Het moet gebeuren. Alles wat je laat liggen, wordt alleen maar meer werk.

Jonas' stoel is omgeven door een aura van eierschalen. De laatste tijd heeft het jongetje zich verdiept in het mysterie van de zwaartekracht. Zaken die zich binnen handbereik bevinden houdt hij vroeg of laat met een gestrekte arm naast zich, om vervolgens hun val te observeren met de koele blik van een experimentator.

Stukjes eierschaal zijn beland in de diepe kieren van de beukenhouten vloer, een nieuw laagje sediment op de grijs geworden broodkruimels, elleboogjesmacaroni, hagelslag en andere resten die eerder in de kier verdwenen zijn, buiten het bereik van de stofzuiger.

'Zuigt voor geen meter meer,' had de schoonmaakster op een briefje geschreven.

Uit de gangkast haalt hij een kwast, de haren stijf van oude verfresten. Hij trekt de kwast door de kieren in de vloer, tot het afval zich ophoopt. Dan probeert hij het eruit te wippen. Hij zou de rommel willen kunnen negeren, maar de logica is onverbiddeijk. Vroeg of laat moet het opgeruimd worden. Dan maar liever vroeg. Grote ambities heeft hij verbannen, maar er zijn een hoop kleine voor teruggekomen; als ratten hebben ze de ontvolkte stad overgenomen.

De woorden van zijn vrouw echoën in zijn hoofd. *Het wordt de laatste dag van de zomer.* Hij had andere woorden verwacht. Welke weet hij niet precies, maar iets dat uitsluitel zou geven, of op zijn minst zou aanduiden hoe het nu verder zou gaan, twee dagen na zijn bezoek aan Marla. Kuthoer.

Dat woord dekt de rest van zijn gedachte af, een woord als een putdeksel.

Vlak voor de zomer had ze aan zijn bureau gestaan en hem verteld dat ze ontslag had genomen bij het ministerie. ‘Ik wil alleen nog maar leuke dingen doen,’ zei ze. De economie wankelde, vaste banen verdwenen en zij nam ontslag. Hij had naar haar hoge hakken gekeken. Het steile voetbed was met een kluwen van spaghettibandjes aan haar voeten en enkels gebonden. De laatste jaren was haar smaak exclusiever geworden. De waarde van haar aankopen ging gelijk op met haar fysieke aftakeling – zo noemde ze het zelf: aftakeling. Mueller vond het een onnodig harde kwalificatie. ‘We takelen allemaal af,’ had hij een keer geantwoord. Solidariteit is een van de weinige vormen van troost die hij beheerst. Nee, beheersen kun je het niet noemen; hij beoefent deze vorm van troost.

Uiteindelijk mondde haar toelichting op het vertrek uit in absurditeiten. ‘Ik krijg er geen energie van,’ zei ze. Een weerzinwekkende uitdrukking, alsof het ministerie een elektriciteitsbedrijf was en zij recht had op een deugdelijke levering.

‘Het is puur persoonlijk,’ zei ze ook nog. ‘Jij voelt je hier prima tussen de Kamervragen. Daar is niets mis mee.’

Mueller voelt zich inderdaad prima tussen de Kamervragen. Hij schrijft antwoorden die vervolgens worden voorgelegd aan collega’s van de betreffende beleidsafdeling en uiteindelijk aan de bewindspersonen. Kamervragen zijn een soort haiku’s van maatschappelijk onbehagen – rijtjes van vier, vijf vragen die een paar magere feiten opkloppen tot een misstand en dan uitmonden in een voorstel, een eis, een beschuldiging. Het is zijn taak, zijn ambacht, om de verontwaardiging onschadelijk te maken, om zijn minister en staatssecretaris uit de wind te houden, zodat ze hun werk kunnen doen. Voordat hij in deze functie was beland, had

hij jaren gezocht in de Rijksdienst naar werk dat immuun was voor ongemakkelijke vragen over zin en nut.

Ik wil alleen nog maar leuke dingen doen. De zin had hem niet losgelaten. Welke volwassene zegt zoiets?

Het ministerie had haar anderhalf jaarsalaris meegegeven. Er moesten nog steeds vaste banen geschraapt worden, dus haar vertrek was geld waard. Desertie werd beloond, iets anders kon je er niet van maken.

Terwijl ze het hem vertelde, had hij op het uiteinde van een balpen geknaagd. Een slechte gewoonte. Het blauwe plastic van zijn pennen leek aangevreten door een witte, pokdalige schimmel.

‘Er is nog iets anders dat ik je wil vertellen,’ had ze gezegd.

Hij legde de pen beheerst neer op het bureau en keek haar aan.

‘Wat is er?’ vroeg ze.

‘Niets. Wat wil je me vertellen?’

‘Ik ga weg bij Alphons en de kinderen.’ Haar intonatie was plechtig, een laatste sacrament, maar haar gezicht veraadde opwinding.

Hij had iets moeten vragen, maar er kwam niets. Hij keek naar een onafwendbaar verkeersongeluk, een seconde voor de daadwerkelijke klap.

Vergeleken met Marla pakt Mueller het aanzienlijk beschaafder aan. Hij wil iets minder bang zijn om de ander te ontriefen, dat is alles. Die ander is in de eerste plaats zijn vrouw. Lang heeft hij vermeden haar pijn te doen. Veel vormen van liefde beoefent hij niet, maar deze wel. Hun huwelijk, elk huwelijk wellicht, moet ambities uitsorteren. Als je niets kon loslaten, dan redde je het niet – daarover waren ze het eens. Voorafgaand aan hun huwelijk hebben

ze allebei partners gehad die met engelengeduld uitteken- den wat eraan schortte. De liefde van de anderen was groot geweest en daardoor vatbaar voor teleurstelling.

Destijds leek teleurstelling hem nuttig; een routewijzer naar een betere versie van hemzelf, een liefdevollere versie. De deceptie van de ander was echter hardnekkig gebleken. De gedachte dat het altijd beter kan, was gevaarlijke ballast waar je zo snel mogelijk vanaf moest zien te komen. Het maakte je blind voor wat er wél was, het maakte je ondankbaar. Zijn vrouw en hij hadden zich toegelegd op echtelijke samenwerking, op het draaiend houden van een gedeelde huishouding, met een glimlach en af en toe een orgasme. Dat was niet iets om geringschattend over te doen. Een gezin kon niet draaien op zoiets onpraktisch als liefde. Er was meer voor nodig. Tederheid nam soms de vorm aan van vlekkeloze dienstverlening, van logistieke efficiëntie en ongevraagde reddingsoperaties.

Af en toe vroeg hij zich af of ze te laag hebben ingezet, of ze hebben gecapituleerd nog voor de strijd begonnen was. Dan keek hij naar de stellen om hen heen. Overal was het behelpen. Het huwelijk bleek een nauwelijks levensvatbare onderneming. De zaak lag aan de hartbewaking en moest regelmatig gereanimeerd worden met therapeuten, snoepreisjes en tangolessen. De conclusie was onontkoombaar: relaties bestonden bij de gratie van bescheiden verwachtingen.

De deurbel klinkt. Het geluid haalt hem uit zijn gedachten. Zijn knieën doen pijn, de kwast hangt werkeloos in zijn hand. Hoelang zit hij al daar? Er verdwijnen stukken uit zijn dag; momenten die gepasseerd moeten zijn, maar die hij zich niet kan herinneren. Zijn lichaam functioneert ook zonder hem, als het bedrijf van een ondernemer die zijn

eigen onmisbaarheid overschat blijkt te hebben.

Opnieuw klinkt de deurbel en deze keer houdt het geluid lang aan.

De benen onder de tafel komen niet in beweging, alsof de bel alleen in Muellers verbeelding heeft geklonken. Hij staat op en legt het stoffer en blik op de kast, buiten het bereik van Jonas. Op weg naar de voordeur valt zijn badjas open. Terwijl hij de panden met een hand bijeenhoudt, ontgrendelt hij de voordeur.

Er staat een vrouw voor hem in een blauw windjack. Een collectante. Onmiddellijk voelt hij weerzin tegen het feit dat hij zal doneren, want hij doneert altijd. Weigeren is pijnlijker dan het afstand doen van een paar euro of het invullen van een formulier voor automatische afschrijvingen. Na afloop lacht zijn vrouw hem dan uit. ‘En waarvoor was het deze keer?’ Soms weet hij het antwoord niet en moet hij een goed doel verzinnen. Gehandicapten en zieken roepen geen vervolgvragen op, heeft hij gemerkt.

De blik van de vrouw die voor hem staat is alert en kil, zonder de glimlach waarmee de collectanten normaal gesproken gewapend zijn.

‘Ik woon hier om de hoek in de Pabstlaan,’ zegt ze. ‘Heeft u mijn afvalbak meegenomen?’

‘Nee, sorry,’ antwoordt Mueller. De verontschuldiging slaat nergens op, maar het is een dwangmatige gewoonte die hij nooit onder controle heeft weten te krijgen.

‘Iemand heeft mijn bak meegenomen. Waar moet ik nou mijn rotzooi in doen?’

Ze lijkt een antwoord te verwachten, maar Mueller heeft geen antwoord. Daarom vraagt hij: ‘Welke is het? De gft-bak of de restafval?’

‘Gewoon de grijze,’ zegt de vrouw geïrriteerd, alsof hij

haar probeert af te leiden met technische details.

‘Sorry, ik heb hem niet gezien.’

Het gesprek heeft lang genoeg geduurd. Hij pakt de deurknop vast, in afwachting van het vertrek van de vrouw.

Maar ze blijft hem aankijken. Dan zegt ze gedecideerd: ‘Ik wil in de achtertuin kijken.’

‘In onze achtertuin?’

‘Ik ben al overal geweest. Niemand heeft hem, zogenaamd. Dat kan natuurlijk niet. Iemand moet hem meege-
nomen hebben.’

Het is een onfatsoenlijk verzoek, maar weigeren zou haar waanidee bevestigen dat hij iets te verbergen heeft.

‘Ik vind het een beetje rare vraag,’ zegt hij. ‘Maar vooruit.’

De buurvrouw loopt achter hem aan de woonkamer binnen.

Zijn vrouw en kinderen kijken verbaasd op. Iris vraagt aan haar moeder: ‘Wie is dat? Weet jij wie dat is?’ Het meisje is zes, maar ze heeft al enige tijd de kordate dictie van een volwassene. Het verwacht hem, haar lichaam lijkt overgenomen door een indringer.

De buurvrouw en hij marcheren zwijgend langs de eettafel en bereiken via de keukendeur het kleine achtertuintje. Uit een van de omliggende tuinen klinkt het snerpande geluid van elektrisch gereedschap, als een reusachtige horzel. De schuttingen onttrekken de buurtbewoners aan elkaars zicht, waardoor de geluiden iets abstracts en geheimzinnigs krijgen. Er gaan weken voorbij waarin Mueller nauwelijks een bewoner ontwaart, zelfs amper licht ziet in de huizen om hen heen. Maar in het weekend verraden de schuurmachines, cirkelzagen en profielrezen dat er zich mensen schuilhouden achter de uitgestreken façades. Er wordt geklust met ongekende toewijding. Volgens de peilin-

gen zijn burgers al tijden somber over de toekomst. Vroeger leidde dat tot overmatig drankgebruik, nu trok men naar de doe-het-zelfmagazijnen. De beschaving rukte genadeloos op, ook in Leidschendam-Voorburg.

Mueller kijkt toe hoe de vrouw in het windjack de grijze afvalbak inspecteert die naast het schuurtje staat. Ze trekt hem uit het gelid van de andere bakken en bekijkt de sticker die op de zijkant zit. Daarop staat het adres. Muellers adres, niet het hare.

‘Hm,’ zegt ze misprijzend. Met haar voet duwt ze de bak terug in de rij. Dan werpt ze een blik door het raam van het kleine schuurtje – de vier muren en het lekkende dak die tezamen een belt rommel aan het oog onttrekken. Haar bak staat evenmin in het schuurtje.

Het is duidelijk dat de inspectie hem heeft gezuiverd van elke verdenking. Nu verwacht hij een verontschuldiging of op zijn minst een bedankje voor zijn medewerking.

De vrouw loopt terug naar de keukendeur. ‘Het is ongehoorlijk, dit,’ hoort hij haar zeggen. ‘Ik word er helemaal gillend gek van. Niemand weet niks, zogenaamd.’

Hij volgt haar, maar ze loopt sneller dan hij door het huis. Ze is al door de voordeur voordat Mueller haar kan uitlaten.

Terug in de woonkamer legt hij kort uit wat er zich zojuist heeft afgespeeld. Dan hervat hij het opvegen van de ontbijtresten. Hij tikt zachtjes met de stoffer op de blote voet van zijn vrouw. Ze tilt haar benen op en Mueller veegt eronderdoor.

Hij zit op de bank, een opengeslagen krant op zijn schoot, als de stem van zijn vrouw tot hem doordringt. Langzaam verandert de klank in spraak, als een autoradio die weer verstaanbaar wordt bij het verlaten van een tunnel. Hoe komt hij op de bank? Waar dacht hij aan?

Zijn vrouw vraagt of ze naar het strand zullen gaan. Mueller kijkt haar aan en knippert onwillekeurig met zijn ogen. Hij probeert de situatie te begrijpen. Eerst het ontbijt, nu het strand. Wat is ze aan het bewijzen? Misschien had hij zelf met dit plan moeten komen, maar zoiets stelt hij zelden voor. Het gezinsuitje is het antwoord op een vraag die zich niet aan hem opdringt.

‘Dat is een goed plan,’ zegt hij.

Zijn specialiteit is het instemmen. Hij stemt in nog voor hij weet waarmee hij precies instemt en of hij het voorgestelde wel wil – waardoor die laatste vraag godzijdank meteen overbodig is geworden.

Mueller had zich eigenlijk voorgenomen om een aantal klusjes af te handelen. In zijn hoofd ontvouwt zich een lijst, nee, een kluwen van onvoltooide zaken. Tijdstippen, locaties, volgordes. Achterlicht repareren, een werkstuk maken met Iris, een serie mailtjes wegwerken, de dakgoten schoonmaken, eindelijk eens de klemmende schuurdeur afschaven, nog wat boodschappen halen, haren wassen en luizencontrole, het verzamelen van verlopen bibliotheekboeken, uitnodigingen versturen voor Jonas' verjaardag, opzoeken welke vuilnisbak aan de beurt is in het versoberde ophaalregime van de gemeentereiniging. Als hij naar het kluwen kijkt, dijt het uit, net zolang tot het zijn zicht belemmert, als een zwerm vogels die blijft groeien tot ze de horizon verduisteren.

Zijn vrouw staat voor het woonkamerraam. ‘Het is allemaal weer begonnen,’ zegt ze.

Vermoedelijk bedoelt ze: school, werk, de dagen die aaneenplakken, de kortademigheid.

Vermoeden is niet goed genoeg, hij zou het haar moeten vragen. Dat is wat echtgenoten doen. Praten. Com-mu-ni-

ca-tie. Maar hij vraagt het niet. Het is te laat voor dergelijke vragen, al moet hij toegeven dat hij ze al een hele tijd niet meer stelt. Het gesprek is een van de meest overschatte uitvindingen van de twintigste eeuw.

‘Ja, het is allemaal weer begonnen,’ zegt hij. Zelf merkt hij het verschil niet zo. Zijn ademhaling vindt weinig houvast in vakantieroosters of seizoenswisselingen.

‘Je bent zelf ook niet de vrolijkste, deze week,’ zegt ze.

‘O nee?’ Mueller kan de opmerking niet plaatsen. Ze klinkt bijna frivool, alsof het een zondag is als alle andere.

Ze gaat naar boven om zich aan te kleden.

Met een nat doekje veegt hij de chocopasta van het gezicht van zijn zoontje. Jonas is bijna twee. Als hij in een boterham hapt, raken de uiteinden van de broodkorst zijn oorlellen. Mueller tilt de jongen op en drukt een lange kus op zijn wang, op de zachte, warme huid, nog een beetje vochtig van het doekje. Onverdund geluk. ’s Ochtends maakt hij hem en zijn zus wakker door vele malen hun wangen te kussen. Soms zwaaien ze half slapend met hun arm. Soms slaat Jonas een arm om zijn hoofd en maakt hij van Mueller een knuffelbeest. Zo slaapt hij verder, totdat het spervuur van kusjes hem eindelijk bij z’n positieven krijgt.

Overdag wil Jonas geen kusjes, ook nu niet. Hij beweegt wild met zijn hoofd. Mueller heeft het rompje van de jongen nog steeds vastgeklemd en likt even in zijn hals. Soms likt hij zijn kinderen vanwege het weeïge gevoel dat het bij hem opwekt, het gevoel dat hij toch tot liefde in staat is. Niet de halfhartige genegenheid die hij met veel moeite weet op te wekken voor de volwassenen in zijn leven, maar een schrijnend exces aan verlangen en misselijkheid en verwondering en medeleven dat zijn verstand te boven gaat – dat zich ontworstelt aan zijn verstand, moet je misschien zeggen.